

סיכומים על-אודות עצי-פרי טרופיים וסובטרופיים בשנות תש"ג ותש"ד

(המשך).

(ד) יבולים משוערים למטעי מנגו.

לאור המספרים העומדים כיום לרשותנו, ניתן כבר לחשב את גודל היבולים שאפשר לקבל ממטע מנגו, שתנאי גידולו וטיפולו טובים. במטע של עצי-זריעים יש לנטוע לא יותר מ-33 עץ לדונם; במטע של עצים מורכבים — מוצדק, לעת עתה, לחשוב על נטיעת 40 עץ לדונם. אם נניח שנקבל $\frac{2}{3}$ מכלל היבולים שאספנו בגן-האיקלום ברחובות,

יתן מטע של עצי-זריעים, וגם מטע של עצי-מורכבים (שבו נמצאים 7 הזנים הפוריים), משנתם החמישית עד השמינית, כחצי טון לדונם לשנה. אפשר, שמטע „האדאן” או „סאנדארשה” בלבד היה יכול לתת יבול גבוה יותר, אבל אין לותר על יתר הזנים בגלל איכות פירותיהם. בשנתו התשיעית עד האחת-עשרה, יתן מטע של עצי-זריעים טון, עד טון ורבע, פירות לדונם כל שנה ומטע של עצי-מור-

וכפי שמסתבר, הרי רק במקרים של התקפות חזקות מהרגיל, יהיה צורך בהדברה שיטתית. הענפים נתקפו בדיפלודיה, שהיתה גורם עיקרי להתייבשותם; צריך איפוא לגזום כל ענף חולה ולשרפו בקפדנות. גם על פירות נמצאה דיפלודיה, אבל רק לאחר שהפרי ניזוק במידה ניכרת על-ידי מכת-שמש.

2. אבוקדו

(א) אזוריות בקשר לאקלים וקרע. איזור חפשי מכל חמסין — הריהו האידיאלי בשביל האבוקדו; ומכיון שאין בארץ אזורים כאלה, ישות כל איזור החוף, כמעט באופן אחיד, לגידול זה. אין לנטוע אבוקדו באדמות קלות לגמרי; ומצד שני, באדמות כבדות, יש לדאוג לניקוז סדיר. ואשר לאזורים הפנימיים של הארץ — עדיין לא התגברנו על הספיקות וההתלבטויות שבכל התחלה. הוברר, שהטיפוס ההודי-המערבי גדל גם באדמה סידית ובהשקאה במים המכילים כלור עד 300 מיליגרם, אבל הרכבת זנים משובחים על כנה זו נתקלת בקשיים רבים, וגם העצים שגדלו מהרכבות מוצלחות — טרם הניבו יבולים. כן אי-אפשר עדיין לומר דבר על השפעתו של האקלים הקשה, השורר בזמן הפריחה, על החניטה ועל איכות הפירות. בכל זאת אפשר לציין התקדמות ניכרת בפתרון בעיות אלו, ויש לקוות שבעוד שנים אחדות נדע ברורות בענין זה.

(ב) השפעת האקלים בשנתיים הנדונות. בעונת הפריחה של שנת 1942 היו חמסינים רבים וקשים, שפגעו קשה בזנים שפרחו באפריל ובהתחלת מאי, כלומר בזן „פוארטה“ ובזנים הגואטמליים הפורחים מוקדם, כגון „אנהיים“, שברוב השנים הקודמות ניזוקו פחות. לעומת זה, הפסקת החמסינים בחודש מאי לשלושה שבועות, איפשרה חניטה טובה מאד לזנים הגואטמליים, כמו „נבל“, „בניק“ ו„קוין“ ועוד, הפורחים מאוחר יותר ובדרך כלל נפגעים קשה יותר ע"י החמסינים. החמסין העז בהתחלת יוני — גרם לנשירת חלק מפירות הזנים האלה, ואעפ"כ — היבול היה מבורך.

אביב 1943 היה קריר, במידה בלתי-רגילה, וכמעט ללא חמסינים; הודות לכך חנטו רוב זני האבוקדו פרי רב והניבו יבול בשפע.

(ג) זנים ויבוליהם. עצי האבוקדו לזניהם בגן האיקלום ברחובות, הם כה שונים ובלתי-שונים בגילם ובהתפתחותם — שאי-אפשר לתת הערכה מוסמכת וכוללת בדבר כוח הניבה היחסית שלהם בתנאים דומים. לכן אוכל לדון על כל זן וזן, עציו ומצביהם, אך באופן נפרד. רצייתי להביא פרטים גם ממקומות אחרים, אבל לא עלתה בידי להשיג מספרים ראויים לכך, מלבד ממקוה-ישראל.

דיוק: עץ אחד מבוגר בגן האיקלום נתן כ-100 ק"ג בשנת 1942, ו-1100 פירות במשקל 160 ק"ג בשנת 1943. הממוצע השנתי של שמונה שנים הוא 250 פירות, כערך. עץ דומה במקוה-ישראל הניב

כבים — טון ורבע, עד טון וחצי פירות. מטע מבוגר של עצים-זרעיים יכול לתת לדונם 2 טון ומעלה. על דבר העצים המורכבים בבגרותם השלמה — אין לנו עדיין מספרים ופרטים. לפי התפתחותם הוגטטיבית מסופק אם יכולם לעץ יהיה גדול כמו בעצים-הזרעיים, אבל לרגל מספר העצים המרובה יותר לדונם — אפשרי, שהיבול הכללי לאותו שטח לא יהיה פחות.

(ה) הרבוי.

בשנתיים האמורות לא היתה התקדמות ניכרת בהכנת שתילים במשתלות. עדיין לא התחילו להכין למכירה שתילים מורכבים, וגם טרם הצליחו לגדל שתילים בערוגות, תחת להצמיחם בכלי-גידול. רצויה זריעה מוקדמת — בחודש אוגוסט או במחצית הראשונה של ספטמבר וסילוק קליפת-הזרע לפני הזריעה. הגנת השתילים הצעירים מפני הקור בחורף — מוסיפה הרבה להצלחת התפתחותם. נראה, שאין רצוי לנטוע במטע שתילים צעירים מאוד. הופעה מיוחדת, שנראתה בזמן האחרון, הם מקרים של התפתחות-חלשה בשתילים בעלי ברך במקום צואר-השורש. ברך זה נגרם על-ידי הזריעה המקובלת. שהזרע מונח בעציץ על צדו השטוח דוקא. יש לנסות זריעה במיוצב, למרות חסרונה להיזקק לעציץ עמוק מאד, והחשש לאיורור בלתי-מספיק בתחתיתו של עציץ כזה.

כן לא היתה התקדמות מספיקה בהרכבת המנגו, אף שאין קושי להרכיב עצים מבוגרים בזן אחר, על-ידי הסרת הנוף והרכבת עין בענפים הצעירים. גם בשתילים צעירים מצליחה הרכבת עין באחוז ידוע. אבל אחוז קליטת ההרכבה לעת-עתה קטן מדי, משהיה כדאי היום מבחינה משקית, לגדל שתילים מורכבים במשתלה. עם הרחבת ידיעותינו על הזנים המורכבים ועם עליית יבוליהם, נגיע אולי בקרוב למסקנה, שיש להכניס למטע גם חלק מסוים, לפחות, של עצים מורכבים, ואז תוכרחנה המשתלות לגדל שתילים אלה בכמויות ניכרות.

(ו) מזיקים ומחלות.

(הפרק הזה ויתר הפרקים על המחלות והמזיקים בשאר המינים, הוכנו ברובם לפי חומר שנמסר לי על-ידי המחלקות לאנטומולוגיה ופתולוגיה של התחנה).

המזיק היחיד הקשה הוא זבוב-הפירות. בשנת 1942 נמצאה בפירות של העצים הזרעיים נגיעות של 13%, על אף כל הריסוסים; ואילו בשנת 1943, היו נגיעות רק 2.5% של הפירות, אף שלא ריססום בכלל. מלבד סיבות אנטומולוגיות, שאין בתפקידי לדון עליהן, השפיע באופן ניכר זמן קטיפת הפירות. בשנת 1942 קטפנו פירות בשלים מאד, כדי לבדוק את איכותם הטובה ביותר; ואילו בשנת 1943 קטפנו כל פרי שניתן לקטיפה, כיון שההבשלה בכלל היתה בשנה זו מאוחרת מאד, וחששנו פן לא יספיקו הרבה פירות להבשיל במידה מספקת. אין ספק, שקטיף מוקדם — שיהיה נחוץ כשמשלוח הפירות יהיה מיועד לשווקים רחוקים יותר — יגביל מאד את אפשרויות הזבוב להטיל את ביציו בפירות. באשר למחלות, נמצא קמחון על פרחי מנגו,

הרביעית עד האחת-עשרה, 200 פירות כל שנה. כיון שפירות הזן הזה גדולים יותר מפירות "דיוק" או "פוארטה", ניתן לומר, שיכול כזה משביע רצון בהחלט. עצים צעירים יותר (מגיל ארבע עד שמונה) נתנו בממוצע לעץ כל שנה, 100 פירות. ברחובות אין עץ מבוגר. הפרי יפה בצורתו, קליפתו ירוקה ועבה, וחביב על הצרכן. לעומת זה — אחוז השמן איננו גבוה אף בהבשלתו הגמורה, ונמוך מאד בחדשי ינואר-פברואר, שבהם בעיקר נהוג בארץ לשוק, ואז טעמו נופל בהחלט מטעמם של יתר הזנים המבשילים באותו פרק זמן.

ג. ב. ל. זן זה — שממליצים עליו כמוצלח ביותר בין זני הקיץ בקליפורניה — עלה בחשיבותו מאד בשנתיים הנדונות בגן האיקלום ברחובות. צורת העץ וגידולו יפים מאד, הפרי עגול, משקלו 500 גרם בערך. קליפתו ירוקה ועבה, והפרי מושך את עין הקונה. אחוז השמן — לפי הבדיקות של ל. ויניק — 10% בפברואר, 15% באפריל. בשתי העונות הנדונות נתנו שלושה עצים, בממוצע, יכול של 60 פירות במשקל של 22 ק"ג לעץ כל שנה.

ב. נ. י. ק. גם זן זה נתן יכולים יפים בשנתיים הנדונות, ומכיון שאיכותו היתה המשובחת ביותר בין כל זני האביב — עורר שוב תשומת לב מיוחדת. בממוצע היה היכול של ארבעת העצים 80—100 פירות, במשקל של 37—46 ק"ג. אחוז השמן גבוה: לפי ל. ויניק וז. סמיש — בין 18% ל-23% בארבעת חדשי ינואר-אפריל, וטעם הפרי טוב להפליא, במשך כל העונה הארוכה. אולם לא נאה חיצוניותו של הפרי: הקליפה מחוספסת מאד ובצבעו דומה לחציל ואינו נראה לקהל הרחב, שאינו יודע את סיבו. יש, איפוא, להסביר לצרכן, שתחת הקליפה הגסה מכיל הפרי — בשר טעים ומשובח מאד.

ק. ו. י. נ. מסתבר, שזן זה פחות חשוב משלושת אחיו לעונה. הוא חלש גם בגידולו וגם בפוריותו. אמנם הפרי טעים ויפה מאד, אבל במשקלו הממוצע (כ-700 גרם) הריהו גדול מדי בשביל הצרכן הרגיל. עד לעונת 1943/44 היה היכול נמוך מאד, ובעונה זו הגיע ל-23 ק"ג.

(עור יבוא).

ד"ר חנן אופנהיימר

התחנה לחקר החקלאות,

המעבדה להשכחת צמחי מטע וגן, רחובות.

300 פירות ממוצע שנתי. זן זה פורה, בדרך כלל, ברוב המקומות בארץ, ופוריותו יציבה: הוא חשוב לדעתי — גם בגלל עונת-ההבשלה של פירותיו. החלה בחדשי אוגוסט-ספטמבר. הפרי קטן, באופן יחסי, אבל אין זה חסרון רציני. לעומת זאת נגיעותו המרובה על-ידי זכויות-הפירות, מדי שנה בשנה, גורמת קשיים מיוחדים לגידולו, כי צריך לכייס את פירי תיו — דבר המגדיל, כמובן, את הוצאות הייצור. אמנם, מצאנו שחלק ניכר מהפירות ניצל מהפגיעות, כשקטפום מוקדם מאד, אבל לא תמיד מגיעים אז להבשלה סדירה.

נ. ו. ר. ו. פ. אף כי פירות הזן הזה מכילים שמן יותר מכל יתר הזנים שנבדקו עד כה בארץ, אין כדאי, לדעתי, לגדלו: הפרי קטן ואיננו מלבב, היכול בדרך כלל אינו גבוה (למרות המספר הרב של הפירות), והעצים נפגעים קשה מאד ע"י ה"טריפס".

ז. נ. י. מ. כ. ס. י. ק. נ. י. י. מ. א. ח. ר. י. מ. טרם נפתרה הבעיה החשובה של זן טוב לגידול, שיבשיל את פירותיו בחדשי אוקטובר ונובמבר. רצוי למצוא זן שידמה ל"דיוק" ול"פוארטה", ושאיכותו תהיה משובחת. כל מי שימצא עץ-זריעה מתאים לנ"ל — מתבקש להודיע על כך למחבר. ישנם כבר אצלנו במבחן אילו טיפוסים חדשים, אבל לא נמצא עדיין הזן שישיב את רצוננו בשלימות.

פ. ו. א. ר. ט. ה. בגן האיקלום ברחובות אין עצים מוצלחים של זן זה. במקוה-ישראל נתנו 12 עצים, בנסיעה צפופה מדי, בשנתם החמישית עד השמינית, 100 פירות לשנה כל עץ. איכות הפרי טובה מאד, וכרגע אין לנו, זן אחר יותר טוב בשביל עונת החורף. רצוי שלא לקטוף את הפירות לפני התחלת דצמבר, כדי שיגיעו לאיכות הרמה ביותר. יכול להיות שבין הזנים הקליפורניים החדשים — כשנוכל להביאם ארצה לאחר המלחמה — ימצא זן, הדומה באיכותו ל"פוארטה" ועולה עליו ביכוליו.

ז. נ. י. מ. ג. ו. א. ט. מ. ל. י. י. מ. המבשילים את פירותיהם באביב.

בקבוצה זו עומדים במבחן 4 זנים.

א. נ. א. ה. י. מ. פורח קודם משלושת הזנים האחרים, ובגלל זה זוכה בהרבה מקרים למזג אויר נוח יותר לחניסיה, וע"י כך מניב יכולים גבוהים יותר. במקוה-ישראל ישנו עץ אחד מבוגר שהניב בממוצע, משנתו